

ברכות ביצד מברכין פרק ו

ב ברכ. ה. מ. מ"ג ע"ג פ"ג
פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג פ"ג
לו ע"ג פ"ג

הידועי כדרי"ה
פ"ג מ"ב [תרי"ג ר"ה] יצא
בגמ' אסרנין כו' עיין עד
הסוף. וזה נראה דוחק
דק"ל אין תוסבין על
הירושלמי היכי דנב' רידן
פליג וזנה ראיתי שהתוס'
והרא"ש פוסקין להפשיטה
וגם פוסקין להך דבכורים
דהלכה כר"י הואיל והתוס'
חנה כותיה. גם זה
נראה לי דוחק דהלא ק"ל
פ"ג ואח"כ מחלוקת אין
הלכה כהתוס' ואפשר
לברר דהאיל ובהחלוקת
היא בענין אחר ולא מזה
הדבר בעצמו שהיא כהתוס'
ולכן הלכה כהתוס' זה נ"ל
דוחק ותורה ה"י. ואפשר
לומר דאי רעת רבינו
הקדוש דלא להפיק כהתוס'
דירוריה היא איך שהם
שמה יבא לפשות ולומר
שמה הירושלמי ור"ה היא
אלא ע"כ באמת סבר
רבינו הקדוש דהתוס' הלכה
כר"י אך שהתוס' אמר
האמר ר"י היא היא סבר
ר' כר"י וא"ה פ"ג
הירושלמי אמר ד"ה היא
וכ"כ דהלכה דהם ביד
פרי האדמה יצא ודק"ל:

ב יצא בגמ' אמרינן סבירא ליה דעיקר חילין ארעא כלומר הכל גדל מהארץ ורבי יהודה היא דאמר במשנה ו' פ"ק דבטורים נקלץ
האילן מביא וקורא. והתם בבטורים פסק הר"ב דלא כר' יהודה וכן הרמב"ם וה"כ הוא ליה לכתוב גם ככהן דמתני' יחדיה היא וכ"כ ב"י
בסיומן ר"ז דהרמב"ם פוסק דלא כמתניתין דהכא מהאי טעמא. אבל בכ"מ פ' ח' (ד"ן ו"ד) מהלכות ברכות כתב שמאל טעם כדברי
הרמב"ם דפוסק כמתניתין דהכא. וטעמא משום דבירושלמי איתא מ"ד דמתניתין ד"ה היא פירות האילן בכלל פירות האדמה. ואין
פירות האדמה בכלל פירות האילן.
וג"ל ראה לדברי הר"מ שכן הר"י
פירש למתניתין בזה הלשון ולא שגם
האילן יונק מן האדמה ונמלא שבכלל
פרי האדמה או ולפיק לא ע"כ.
וזה כדברי הירושלמי: ועל פירות
הארץ בורא פרי העץ לא יצא (ה) על

רשאים (ו): ב ברך על פירות האילן
בורא פרי האדמה יצא (ז). ועל פירות
הארץ בורא פרי העץ לא יצא (ח).
על
לשנה האחרת מקרי חילן ומבדילין על
האומן
מלאכת שלמה
בשבת משני שבת וכו' משני יו"ט הכא נמי כל מין ומין חו לו משני ברכותיו:
ב בריך על פירות האילן בפ"ה א יצא. שגם האילן יונק מן האדמה
ונמלא שבכלל פרי האדמה או ולפיק לא אכל כשברך על פירות הארץ כפ"ה ע
לא יצא שאין שם עץ כלל. ה"ד יונה ז"ל. ובגמ' דר' יהודה היא כו' אבל
בירושל' א"ר יוסי דדברי הכל היא דפירות האילן בכלל פירות האדמה ואין

יבין
תפארת ישראל
המוציא לחם מן הארץ (ד): ו דבני היצר המין בלשון הברכה. וקו"ל
כת"ק ואם הוא פה"ל מברך בורא פרי האדמה. ובחזו ולא חזי
מברך שהכל (ה): ו ה"ה בבירך כפ"ה על פרי אדמה. ונתחנן
לאיזיא בזה גם פרי עץ שיאכל אח"כ יצא [ע"ז ר"ז סק"ג] וה"ה בבירך אפת
ש"כ או כפ"ה או כמ"מ. או אפת כסנין המוציא או ש"כ או כפ"ה
יצא [אנן טור קט"ה ואל"ה קט"ז]: (ח) משא"כ פרי עץ שדליו בדרך עליו
כפ"ה כלעיל אור ד' וכדומה ובירך כפ"ה יצא [מג"א כ"ג ר"ז]:
אפילו

המוציא דליתו לטון מבורר. ולכאורה גם לר"י מניין לדחוקי כדמות רש"י. דע"כ קרא דהמוציא לך מים מניין ליישובי שפיר אליבא דר"י: (ך) וכלל גדול
בברכת פירות. ג' מדות בברכתו. פרי. גרעין. קליפה: ד' מדות בפרי: א' בכל פרי הולכין אחר דרך אכילתו. אם טוב יותר בחי ממתבטל. אזי בחי
מברך ברכה הראויה לאורו פרי. ובמתבטל שה"כ. וכ"כ בסובו יותר ממתבטל מנחי. הו"ל איפסא. משא"כ בסובו חי ממתבטל. אפילו ע"ה חי כבוש. כו"ע
קרויין וכדומה. מברך בשנייה ברכת הסרי (ר"ב ס"ז ומג"א ר"ה סק"ג). ב' אמנם בלא נגמר פריו ורואי לאכילה. אם הוא פרי עץ. מברך כפ"ה (הו"ל
עליו כלל. ובמתקן ע"ה אם או דבש. מברך שהכל [כאמור דך ר"ב ס"ד ורומנ"ה שם סק"ג] ולכן יצא חיינוגעלעפע שפלו"מ. שכתבו בחומץ או נסגין בדבש
קדם שנתבטלו בחילין וכ"כ שטאכעלעכערען שבעד שלא נתבטלו בחילין מתקן בדבש מברך שהכל. ג' אבל נגמר פריו. אף דלא חזי לאכילה עד שמתקן ע"ה
אם או דבש. כל שהיא גוף הסרי ונעמי אדעתא דהכי מברך על פרי עץ כפ"ה. (ב) אכל נגמר פריו. אף דלא חזי לאכילה עד שמתקן ע"ה
חזן מסרי חיליין סקן. שחילין ראויים לאכילה כ"ה ע"ה מיתוק. מברך שהכל [ר"ב ס"ד]. ד' וכל שאינו גוף הסרי. אפי' נעמי אדעתא דהכי. פרי עץ
מברך כפ"ה [כעלי קסריסין ר"ב ס"ז ועלי זשטיס ר"ד ס"ה]. משא"כ בפרי אדמה. אף שאינו גוף הסרי. כיוון דנעמי אדעתא דהכי. כקיי בלילס וכדומה
אף שהיא נראה למהות חד דרנא. אפי' יצא דיברך כפ"ה [וראיייהו מתק יעקב תע"ה סק"ג]. ה' וכל נעמי אדעתא דהכי אפי' הוא גוף הסרי. כשאשטען
ערבוען חיים [כסלפלין רמובים מג"א ר"ב סק"ה] וכו' כל הגדל בני ורטיס כשרי קאלומס. [וכעשה דדנדא ר"ד ס"ה] ומכ"ש ב'
ירשוחא איש עיקר הסרי ולא נעמי אדעתא דהכי [קדורא ולובי נסני' ר"ד ס"ה] מברך שהכל. ו' ובסרף לסירא כעיסה. כמו מוס של זשטיס וכדומה
לכתחילה שהכל. וכדעיינא פה"ע יצא (ר"ב ס"ז) מיהו בנורחא למעס. לכ"כ כפ"ה. כשגמין שחוקים [ר"ב ס"ז] ובקמיות וקאריסאכפעל שחממעט. שלא
הפסודין. ומברך שהכל [ולדלא כמג"א ר"ה סק"ז] ורס"ו ר"ד סק"ו] ומה שהקשה דמג"א מורדנין שאני ההם שהיא הפרי טפלה. כך יצא. וחמשת מיני דגן
לה. ואם רוב אכילתו טלה בביטול. אם ברובו טפלה. שהכל. [כשבר נוג"ד ר"ד סק"ט] ובחזן הרובט לטול הו"ל ס' ברכה (ר"ב ס"ז) ולפ"ד עכ"פ לא
עדיף מפרי מרוסק לעיל אור ו'. ובלאו אורחא לבשלים. לכתחלה שהכל ובדיעבד כפ"ה יצא. אבצם גרעין דיו עוף הסרי. מיהו בלא חזי לאכילה דיש
כפרי טלה עמר. דמתיתוק מברך שהכל. כלעיל אור ב' (ר"ב ס"ז). וקליפה. יש חלוקת אם כשנגמר הפרי הקליפה טפלה. מברך כפ"ה. ובאיה טפלה.
כפ"ה [מג"א ר"ב סק"ז] מיהו בלא חזי הקליפה לאכילה. ומתקן על ידי דבש והס. כשאמערלאנגען טאלען. כ' ע"ד הנאון זק"ל. דלא עדיף מגרעין
כפ"ה. ומברך שהכל [ולדלא כמג"א ר"ה סק"ז] ורס"ו ר"ד סק"ו] ומה שהקשה דמג"א מורדנין שאני ההם שהיא הפרי טפלה. כך יצא. וחמשת מיני דגן
שחבטלו ונתמעטו ונתרקאו יפה או שמתקן בגרעין ואין טורח הסרי קיים. מברך במ"מ [בגרעין ממתבטל מג"א ר"ה סק"ג] וברכה שלאחריו
משני ג'. ובאיש מרוסק יפה כפ"ה וברכה של אחריו ספק (שם ס"ו). ואורו בנתמעך יפה. לפניו במ"מ. ובלא נתמעך יפה רק שדבדק בגרעין בביטול.
וספק ברכה [מג"א ר"ה סק"ט] ולאחריו כ"כ וב"כ כ"כ. וזשפע ששעשה מקמיות דרך דורך טלאב. שני"כ [ר"ח מג"א סק"ג]. ובנעטא מקמח. כעב במ"מ
ובדק ז"כ. תערובת ב' מינים. הרוב הוא העיקר והאחר ספל [ר"ב ס"ז] אפי' נא הספל ליתן טעם [מג"א ר"ד סק"ה]. מיהו בנתפרג א'
מה' מיני דגן בשאר מינים. אם לא נא הקמה להקפות ולדקן התבטול. כי אם לתת בו טעם. אפי' הוא טעם כשנגמר משהל שחוקין כקמיות
וכדומה. מברך על הנעברעטע משהל כפ"ה ועל הקמיות כפ"ה [בגרעין שחבטלו וזשפע שחבטלו מג"א ר"ה סק"ז] בירך על הגרעין כפ"ה כפ"ה ולא האיים
ש"כ. ולא דמי לנביבות ר"ה סק"ו. דמי' ספלי' לנביבות. דהתם הלביבות. עיקר המאכל משא"כ הכא עיקר המאכל הוא הרובט והמים. ולא בכל לגבי
גרעין

הטוב עליו דכיון דלמולד דיון אחר דמתני' ר"י הוא לא שנקיין תלויה דיון משני המתלוקה שבידע"ל. ואזי אומר מדלמרינן דף מ"א. מתני' היה לפניו לטון חיות מברך על האון ויטור זה כוונת זה
דברי הס"ק. דר"י דברי ר"י פליג ס' ו'. ואפי' מתחלה שהיה סבור שהטון פ"ה סבור פ"ה הוא גוסיס קשוי. לתק דר"י אף פטור. דאם בברך על פ"ה עמו כפ"ה לא יצא ק"ז שאין
מין אחר שהוא פ"ה סבור פ"ה. אלא דלא דקן סוביא איהא כפ"ה בירושל' דמתני' ד"ה ולכן ספק הר"מ כ"כ פ"ד. וע"פ ש"ה אר"י:

פירושו צורה פרי העץ אבל היכא דכי שקלה ליה לפרי לא ישרא
עקב שיחזור ויוצא פרי לשנה האחרת אין מברכין על הפירות אלא
צורה פרי האדמה: ועל כולן אם אמר שהכל יצא. ואפי' על
השת ועל היין. ומינה לכתחלה אין
לאכול שום פרי אם אינו יודע תחלה
שיברך עליו ברכה הראויה לו:
ג נובלות. פירות שנקלו מן האילן
קודם שנתפשטו כל לרכן: גובאי.
מצבים

ה החומץ. עיין פ"ט בפ"ב דע"ז: רבי יהודה אומר כל שהוא
מין קללה אין מברכין עליו. י"מ לומר דלא קאי אלא
אחומץ וטבלות בלבד שהיו טובים מחלה ונפסדו אבל בגובאי
כיון ששומד טעמו צו לא היו מין
קללה ומודה דמברכין עליו: וי"מ
לאכולהו קאי דאילו גובאי שלא
נפסד טעמו כיון שמויק לעולם וחוכל
הטבחה אין מברכין עליו. הר"י:
מעשה

ועל כולם. גר"י ועל כולם. שהכל נהיה. ויהאמי ל"ג נהיה וי"ג כ"ג. ועל דבר. נפשיג ועל דבר. שהכל נ"ג שג"ב ונפשיג
ג' ק גס נפשיג דהמין. על החלב ט"י כד אומר שהכל. גר"י ל"ג כ"ג ו' וכן נפשיג ל"פא:

תוספות חדשים

[משנה ג] על המלך ט'
אז גרסוין לכך בלא מלתא'
משמע דהיא האללה פריקתה
ותנא משום דנעו לאפליגי
רבי יהודה בהמיקא ומוסה
שמעיק דחומץ וטבלות
וגובאי כולהו או מין קללה
ועיקר הטבחה דלא גרסיק
ליה במה"ל ובר"כ מנ"ך
אחר סברה הרמב"ם דלא
קאישי לחומץ מין קללה.
(למ"ה):

החדשי מהרי"ח

[משנה ג] (בהרי"ב דה')
נובלות פירות שנקלו
מין האילן ט"י ויהאמי ל"ג
הרמב"ם ויש לדקדק דהלא
בנ"ג דף ט' ע"ב נבאר
במסקנא טבלות היא
בושלי כוונתו ולא חמרי
דיוקא ע"ש. ויראה דהיא
דעתה בושלי כוונתה רק
שרוא ליתן טעם לשה
נקרא טבלות ופירשו
שנפלו והיו קודם
שנתפשטו. אבל חמרי
דיוקא נפלים אחר
בישולם וא"ל א"כ למה לא
מיקו בשם חמרי דיוקא
קודם בישולם ז"א שחרי
אני דיוקא בחוש שאין
חמרי טעם מן האילן רק
דיוקא אחר הבישול אבל
בושלי כוונתו והוא שרשם
היה והשמש ואין להם
יניקה עוד מן האילן לכן
נפלים קודם:

תוספות רע"ק

[את לט] ט"ג בהר"ב
ד"ה נובלות. שנתפשטו
כל צרכן וז"ל הרמב"ם
ורבינו יונה החפ"ר. ועיין
בב"י והב"ח סימן ר"ד
דחפ"ו הא ספקת הסוג'
בחפ"ר דיוקא כ"ע ל"ג
במנ"ך בפ"ג. ובלחם
משנתפשטות חבל לחין
דט"ל כדעת הר"ש בב"ש
דמאי פ"א דתפוש בושלי
כמרי היינו תאנים
שנפלות קודם בישולם
ואינם מתפשטות עוד
שבינין איתן בהשפלת
חוד כוונת הר"ב
לדבריו כיון נ"ב חשבות
שער אפרים ט"י כ"ג:

ד"ג. על כולם. גר"י ועל כולם. שהכל נהיה. ויהאמי ל"ג נהיה וי"ג כ"ג. ועל דבר. נפשיג ועל דבר. שהכל נ"ג שג"ב ונפשיג
ג' ק גס נפשיג דהמין. על החלב ט"י כד אומר שהכל. גר"י ל"ג כ"ג ו' וכן נפשיג ל"פא:

מלאכת שלמה

עליו: ועל הכל אם אמר שהכל יצא. ירשלי' הי ר' יוסי כל המטעה
ממטעה ששנעו החמים בצרכיה לא יא' י"ח. ופליגי אמנה' דקתי ועל כולן
אם אמר שהכל יא'. אבל בבבלי ר' יוחנן דהלכתא כותיה אמר דועל טונן אם
אמר שהכל יא' קאי אפילו ארישא שהחבר עם ברכת פה יין. ור' יוסי שאמר
בבבלי' כל המטעה ממטעה ששנעו החמים בצרכיה לא יא' י"ח דוקא כשאמר
כמה נאה פה זו ברוך המקום שבראנו או כמה נאה לא הנהגה זו ברוך המקום
שבראנו משום דהויא ברכה דלא תקיט רבנן אבל אם אמר שהכל דהויא ברכה
דתיקט רבנן אפילו ר' יוסי מודה דליא י"ח. ור"מ פליגי עליה דר' יוסי
בברייתא דאפילו באתה ברכה דלא תקיט רבנן יא': ג שאין גדולו כן
הארץ. כגון בשר בהמה חיה ועוף וחלב וגבינה וזבינים. ובבבלי' גמ' תנין
על המלח ועל המים פ' שלמורה נפשו" ועל כוהיתין ופטריות אומר שהכל.
ואתמה גמ' דמדקא מני ככל שאין גדולו כהיתין ופטריות אלא דלא גדולו
קרקע יינה ומתוך אבי' דמריבא רבו מן ארעא אבל מיקן לא יקין מן ארעא
אלא מאירא ותי על דבר שאין יוגן מן הארץ אבל גדולו מן הארץ: בפ"י
ר"ע ז"ל. וטבלת פירות שנקלו מן האילן קודם שנתפשטו כל לרכן וכ"ה בפ"י
הרמב"ם ז"ל וגם ברמב"ם ט' לטו והטבלות שכן פנין. אכן גמ' מאלתה דמפרש
דטבלות היינו נוטלי כומרא ופ' רש"י ז"ל נוטלי כומרא כמו שרופי תמה ששכלם
ותרפס החום ויבאו ותמרים הם ע"כ. וגם בסוד אור"ח ט' ר"ד כ' ועל הנובלות
וחם מין תמרים שאינם מתפשטין על האילן פ"כ. ובבבלי' ט' ר"ד כ' וז"ל כה
רביש ירוחם טבלות שהוא מין פרי ולא נגמר בשול מנרך שהכל עכ"ל ולא
דק שהרי אמרו גמ' דטבלות היינו נוטלי כומרא ופירש"י ז"ל נוטלי כומרא

תפארת ישראל

גרוסין: (העושם) (ז) כי מפורש בירושלמי וזה דלא כמו שכתב רכ"ז דהיינו
פירות ששרפו החום (אורח חיים ר"ב) אלא מ"ש בפ"ט ב"שולל כומרא היינו
מדלא נחשבו כראוי מניחין אותן במקום שיתחממו ויתפשלו לזמן מוכמר בשרא
(פסחים כ"ח) וכ"כ אמר' ב"ש"מ והא מחובר ממכר. וע"ש [אב"י דברי
ע"ר זקוק] דריבין ביאר. דודאי לפירוש דטבלות היינו פירות ששפרו מאלין.
א"כ כ"ש פירות ששרפו חום דכוח מין קללה מנרך שהכל. ומ"ש דלא כמ"ס
רבי'. היינו שלא נאמר בהיפוך. דוקא פירות ששרפו חום שהכל. אבל נשפרו
בפס"ע. מיהא קשה לכתוב דלא התחלת דברי ע"ר זקוק' שפי' פירות
ששפרו מן האילן קודם זמן. ה' ה' נראה שכוונתו לפרש כמ"ד תמרי דיוקא.
וז"ל

תוספות אנשי שם

ג על האמון וכו'. לא נעמי חומץ דמשיקא מיהא הוי מי אלא אפילו טבלות
דמשיקא פסדי. ואפי' גובאי דמפסי לאתרי' אפילו כהן בני פדוי. (ע"ז):
ביר"ב ד"ה נובלות- פירות שנקלו כו'. כ"כ גם הר"ם. ובגמ' מאי טבלות ר"ז ורבי
אילנה ח"ל טעמי כמרא וירש"י תמרי ששפס החום ויבש. והוא תמרי דיוקא שאת
משין. וסריד בשלמא למ"ד נוטלי כומרא היינו דקרי ליה ר"י מן קללה אלא למ"ד תמרי
דיוקא מאי מין קללה וטעמי אכילא. א"כ בשלמא למ"ד נוטלי כומרא היינו דמברכין
עליה שהכל אלא למ"ד תמרי דיוקא נפשיג טעמי ליה. אלא טבלות שמתח כ"ש ל"ס
דטעמי כומרא כי פליגי טבלות תמרי דקין רפ"ק דמאי קלקו כו' וטבלות תמרי. ר"ז
הוא ח"ל נוטלי כומרי ור"ח ח"ד. והיה פריך בשלמא למ"ד נוטלי כומרי היינו דקתי
במאן שדמחי ספק פטור והלא חייב אלא למ"ד ת"ד ודאן חייב הפקדה יינה ומשי
כששפאן גוגן. א"כ בשלמא למאן דאמר תמרי דיוקא היינו דהכא קרי ליה טבלות
המתח והכל טבלות תמרי אלא למ"ד נוטלי כומרי נמי א"י ואידי טבלות המתח או
אידי ואידי טבלות תמרי. קטוי. ע"כ. והנה כ"ש נאמר דהר"ב והר"ם ספק בליק
לפי ס' ח"ד או לא יתכן דהא ליתא דא לא קאי מין קללה טבלות וס' כ' מין קללה
טבלות כו' ונ"ב שפוטא נמי דלא הוי דהא אשיקא דהא נוטלי כומרי דוקא. דהת"ד
נפשיג טעמי לכתובי. והוי יודע דאשיקא ס' דל אילתא (חזן מגפסס ותיס החומץ)

ועל כולם. גר"י ועל כולם. שהכל נהיה. ויהאמי ל"ג נהיה וי"ג כ"ג. ועל דבר. נפשיג ועל דבר. שהכל נ"ג שג"ב ונפשיג
ג' ק גס נפשיג דהמין. על החלב ט"י כד אומר שהכל. גר"י ל"ג כ"ג ו' וכן נפשיג ל"פא:

ו הביאו לפניו. מד. פי
שם מ"ג ה"א. ז' כ"ג
מ"ד מ"ג שם מ"ג כ"ג
א' ו' דה"ה כ"ג. נ' :
ו'מ"ג כ"ג

תוספות חדשים
[משנה ו'] מליח בתולה.
ע' ת"ט וע"ל דק"ק בתולה
דאינו שאלו היו הפירות
בלוחו מעמד ומ"ג הפ"ט
ב"ס הפוס'. ומ"ג ב"מ"ג
דממשתנו אין ראיה ליתא
דמ"ל קחמי ביהו לפניו פת
בתולה ומליח אחר כך מברך
איכא לזקוקי שער ככנת
בעל ת"ט ז'ל. (פ"מ) :

הדושי מהר"ח
משנה ו' (ת"ר"ס ד"ח)
שהתפ"ה ספלה לו ואם
על גב דשמעינו כו'. וכ"כ
הרמב"ם בלשון ספלה
כו' ע"כ : ויש לדקדק
קצת היכן מרמז זאת
במשנה שאכל מתולה
פירות מתוקים וזאת
ליסר שהיה קשה לו אכ"ר
אכל מליח ופת ע"כ וכ"כ
אלא ע"כ חייתי בביר
שהמליח אכל בפ"ט לעיקר
לכן אכר הביאו לו דהיינו
לפסל לפירות מתוקים. וזהו
אפשר לפי תירוץ הראשון
של תוס' שהביא כאן
מ"חמ"ג ג"כ בתורת בתולה
ע"כ כשהיה עוד לפניו
פירות מתוקים ותחתי
שפעת מניח דאינו מברך
על הפת ועוד דמברך על
המליח אע"פ שהוא מפל
לפירות מתוקים הפי
תירוצ הראשון של תוס'
וק"ל :

תוספות רע"ק
[את כ"ג] משנה ו'
זה הכלל) אפשר ליסר
דק"ק בן דלא נימט דק"ק
מליח דברכתו שחבל
דשייך ג"כ על הפת דאם
אכר על הפת שחבל יצא
ש"ה בספל נפטר ואפילו
למ"ד ושהכל אינו נפטר
פת הפסע משום שיש לו
השיבות ואם הוא מפל
בפל החשיבות מפני והיו
כשאר דברים אשר ברכת
שחבל פישר ומש"ה בספל
נפטר אבל בעלמא איכא
דברכת עיקר ל"ש לפסל
בגון שהעיקר בפת"ע
והספל בפת"א לא נפטר
מש"ה נקט זה הכלל כנל"ד
בעוה"י : [אות ל"ד] שם
בתו"ם ר"ח שהתפ"ה
ספלה ונ"ל דלפי ק"א)
ולפ"ד נראה דכונתו
התוס' שלא אכל הפירות
באותו מעמד היינו דאחר
אכילת הפירות שנית פקטו
ואכל שם המליח דבוא
צריך לברך על המליח דאף
שהוא מפל מ"ם לא עדיף
מפל יותר מליח דבוא חלק
מהפירות עצמן דבשנת
פקטו וחזרו ואוכלו הפירות
עצמן דצריך לברך כדק"ל
דע"כ בדברים שאינן
טעונים ברכה אחריו
בפקטו ל"ג שינוי מק"ס
דצריך לברך :

עונה מן האל לפי שמתאכלין מיד אלא על גחלים מתמרין ועולין ועל שם הגחלים נקרא מוגמר שפרגוס גחלים גומרין. ובשיר השירים מקוטרת מור ולבונה תרגומו מהתמרת מן קטורת בוסמין : ז' מליח בתולה. נראה לי לדקדק ממלת בתולה לאפקוי א"כ אוכל העפל בתולה שאינו ראוי שיוסמך על הכרכה שיבדך על המליח שיאכל אח"כ שאל"כ נמא"ל שפנה מן הטפל כשלא ברך עדיין. ומלאתי ב"ב" סיומן ר"כ"ב שבעל תרומת הדשן הורה כן ולפי שלא הביא ראיה ממשתנתו וחכס גדול היה ל"ל שאפשר שכובר דממשתנתו אין ראיה דאיכא למימר דאיצטרך למחני בתולה ללא תימא דוקא כשהכללים צבת אחת כדרך שהיה עושה הלל צמלה ומרור : שהתפ"ה ספלה לו. ואע"פ דשמעינו דפת פוטר את הפרפרת. איצטרך לאשמעינו דפעמים דפת ספל. תוס'. ומ"ג הר"כ"ב מי שאכל וכו' מפירות מתוקים ביותר וכו' דוקא ב"ב הא ולא בענין אחר. וכ"כ

ר"ע מברשגורה
רגילין היו להביא אחר הסעודה ע"י בשמים במתחה על האל לריח טוב : ז' מליח. כל דבר מלוח : שהתפ"ה טפלה לו. מי שאכל אכילה גסה מפירות מתוקים ביותר אוכל אחריו דבר מליח לחקך הליחות הגדבקות
בר"ט

הרמב"ם בלשון שלילה דברי זאת המשנה אינה אלא וכו'. וכתבו התוספות וז"ל פירות היו עיקר ומליח טפל ולבדך על הפירות ולפטור טלהו. וי"ל דמייירי שלא אכל הפירות בלוחו מעמד. אי נמי בשעה שאכל פירות גיעסר לא היה שם עדיין מליח ופת ללא היה יודע שיחלב לבו מחמת מתוקות ע"כ. ונראה לי דלפירוש קמא מייירי שבאכילת הפירות היה לפניו מליח ופת אבל נמךך אחר כך מלאכלן לאיזה

מלאכת שלמה
אין מברך על היין וכו' היינו שאינו מברך על היין וה"ל שאינו מברך על המוגמר כיון שכבר נמרה הסעודה הלכך ע"כ כשאלמ על המוגמר. על המוגמר שמביאין בתוך הסעודה קאמר ע"כ"ל הר"י ז"ל. וגם הר"ם ז"ל כתב שאלמ בתשובת שאלה להר"י ז"ל ע"כ כפי ר"ה ז"ל שהוא ב"ב האלוים ז"ל. ותוספות ז"ל כתבו בקיבור ז"ל והוא אומר על המוגמר. וז"ל מ"ג דמנוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם בירושל' פריך לה ומשני משום דמנוגמר כולם נהנים ביחד אבל אכילה ושתיה אינה בזה אלא לזה אחר זה ע"כ. ובערוך ערך גמר נראה דגורם והוא אומר על המוגמר אע"פ שאין מביאין את המוגמר אלא וכו' בלתי וז"ל וה"ר יוסף הגיה ס"א המיגמר : ז' הביאו לפניו כו'. ה"ר יוסף ז"ל הגיה הביאו לו והיה ראוי לדקדק מאי בתולה דליסגי דלימתי ברכונו מליח ופת עמו כדליתיה בק"ת טוסחאות וז"ל ראויה שדקדק בזה בתו"ם : זה הכלל כו'. ראויה לדקדק זה הכלל לאתווי מאי דהא אין לך דבר חשוב מן הפת והא תמייה ביהדיה שלפעמים שהוא ספל. וכ' כ"כ לבום הכלת הא דמברכין על העיקר ופוסר את הספלה היינו כשאוכלן ביחד וכן כשאוכל העיקר תולה אבל אם אוכל הספל תולה כגון שרונה לטאות ורונה לאכול תולה כדי שלא ישתה אליבא ריקניא או שאוכל גרשניו גורנדלויות למתק השתייה מברך על האוכל תולה אע"פ שהוא ספל עשוייה כי אין לך יתכן שיפטר מברך העיקר אח"כ בברכתו למפרע והיה הוא נהנה כבר בלא ברכה וכן שחלוא מברך על האוכל תולה אע"פ שהוא ספל מ"מ גורם לו ספלותו שאין מברכין עליו ברכתו הקבוע לאותו מלאכל אלא שהכל. וכתב ע"ה הב"י ז"ל וי"ל דלפי מה שאמר רבינו בסוף ב"י ר"י בשם הר"ם ז"ל דבשביל חסרון השיעור לא שייך בו ברכה אחרת ה"ל שבביל שחל למתק השתייה לא תשתנה ברכתו ע"כ ז"ל דל"ד זה לחסרון השיעור דהתם אין כאן שום חיוב ברכה אלא שמפני חסרון השיעור לא שייך ברכה אחרת ע"ה קאמר הר"ם ז"ל דבשביל חסרון השיעור לא שייך ברכה אחרת אלא לא יבדך כלל אלא הכא דע"כ"פ הוא זריך לברך אלא שכן הדיון היה יבול לפטרו עם ברכת העיקר ורק מטעמא דל"ד יבנה מן מן העולם בלא ברכה והוא כבר נהנה קודם אכילת העיקר דהתם מוכן שיבדך עליו תולה ולא משום ענינו אלא משום העיקר שרונה לאכול אח"כ דהא אינו חפץ בו אלא בעיקר בזה אפילו הר"ם מודה דמתחת ספלותו תשתנה ברכתו

תוספות רע"ק
[את כ"ג] משנה ו'
זה הכלל) אפשר ליסר
דק"ק בן דלא נימט דק"ק
מליח דברכתו שחבל
דשייך ג"כ על הפת דאם
אכר על הפת שחבל יצא
ש"ה בספל נפטר ואפילו
למ"ד ושהכל אינו נפטר
פת הפסע משום שיש לו
השיבות ואם הוא מפל
בפל החשיבות מפני והיו
כשאר דברים אשר ברכת
שחבל פישר ומש"ה בספל
נפטר אבל בעלמא איכא
דברכת עיקר ל"ש לפסל
בגון שהעיקר בפת"ע
והספל בפת"א לא נפטר
מש"ה נקט זה הכלל כנל"ד
בעוה"י : [אות ל"ד] שם
בתו"ם ר"ח שהתפ"ה
ספלה ונ"ל דלפי ק"א)
ולפ"ד נראה דכונתו
התוס' שלא אכל הפירות
באותו מעמד היינו דאחר
אכילת הפירות שנית פקטו
ואכל שם המליח דבוא
צריך לברך על המליח דאף
שהוא מפל מ"ם לא עדיף
מפל יותר מליח דבוא חלק
מהפירות עצמן דבשנת
פקטו וחזרו ואוכלו הפירות
עצמן דצריך לברך כדק"ל
דע"כ בדברים שאינן
טעונים ברכה אחריו
בפקטו ל"ג שינוי מק"ס
דצריך לברך :

יבין תפארת ישראל בועז

י"א אינו מליח [כא"ח ר"ג]. אפ"ה מדלתי מיד אחר הסעודה מחשבי קבצני ענה : (א) דג מליח : (ב) ר"ל לאכלו קודם פת : (ג) מיהו גם בראובל הפת הטפל תולה מברך עליו שהכל [ר"י] ונקיט מליח בתולה מדלתי עיקר אכילתו. [ואי"ל] ח"כ למה נקט מברך על המליח ופוסר הפת נשמעינו דלף באלל הפת תולה מברך עליו שהכל. וי"ל דבעי לאשמעינו רבותא עמי שאינו מברך על הטפל כל עיקר. משא"כ בשאכל הפת תולה וצריך עליו שהכל. פשיטא דילא. וש"ל לברך גם כן על המליח ג"כ פשיטא. ואע"פ דגם הא דעיקר פוטר הטפל כבר שנועינו מפת פוטר פרפרת. קמ"ל הכא דלף פת ספל] (ד) ולמנ"ל דוקא כשברכת העיקר הוא שהכל : (ה) ואפילו אינו אוכלין רק זא"ל. דוקא בלוחו

תוספות אנשי שם
מייירי ש"ל חקך לאכל דג מליח אלא שמתירא שלא יזיקו נכרשו ע"כ אוכל מעט פת עמו ולא מתכוין כלל לאכילת הפת שבביל ענינו דלדרכה יותר היה חפץ לאכול הדג בלא פת אם היה אפשר : בא"ד דמייירי שלא אכל הפירות כו'. יש לדקדק על התנא גוסייה [משניות דרעים] ז"ל

ח אכל האנים . מה .
והבנים אומרים . מיה
פיה הלא קנה עט טור טע
ט טימן דם טעף ט :

תוספות חדשים

משנה ח (בר"ב ר"ח)
אפילו אכל כו' בלא מי
העולמים עכ"ל . אכל נשע
סי' ר"ז פסק דלון חותם נשע
רק מי העולמים . ומ"ט
הענין שלק על ידק וגם
המכ"ס פסיושו כ' כל דבר
שלק מזהו מין שהיה נשע
דבר איש מעוף לה דוקא
קבלה של כבוד :

חדושי מהר"ח

[משנה ח] אכל האנים
ענינים וריבויים מברך
כו' . יש לדיקדק דהא
באמת רבן גמליאל ס"ל כל
שבעה המינין שלש ברכות
כמו שהוא בבב"א (ף)
ל"ו) וא"כ או ר"י ליה
לחשוב כאן כל ה' מינים
ולחשוב נ"ב יתרים ותפלים
או לא לנקוט אלא דהא
ה"ל לכולהו ואפשר שיש
שאילו השלישה דחשב הם
מסוכין לארץ קמא חשיב
להו ויתרים ותפלים מסוכין
לא חשיב להו אף שבבב"א
הרין כן כדלעיל :

סוכה והלך לו . ואחר כך חזר ומנך לאלו מפי חליטה הלכ :
תאנים וענבים . וכן במ"ו פ"ג למעשרות גם בריש פ"ג
דבטורים לא שנא כסדרן בכחוב גפן ותאלגה ו"ל דקרא דאחא למימר
בשנה ארץ ישראל הקדים המשובח יותר וכדאמרין כל המוקדם

בפסוק מוקדם לברכה . והתגל דמיירי
באילנותן מקדים המהבשל חלה . וכן
בבטורים המהבכר תמלה [כדאמרין
בהמקבל דף ק"ו ח"י סיון ותמוז וח"י
אב קין וחילו הבציר הוא בתשרי כמו
שהוכיחו התוס' ברפ"ג דב"ב (כת) .
ועמ"ש סג] : ברכה אחת . דס"ל ארץ
אשר לא במסכת הפסוק הענין גמרא .
והר"ב שכתב ברכה היין דפותחה על
הגפן וכו' ולא פירש החתימה כמו

שמפרש חתימה דברכה חמשה מיני דגן משום דס"ל כמ"ש התוס'
דבכולן חותמין על הארץ ועל הפירות :

אומר על המחיה ועל הכלכלה וחותם על הארץ ועל המחיה :
ברכות דואכלת ושבעת אכל (מאן) [מאין] דלכל קאי . והלכה כחכמים שאין מברכין שלש ברכות אלא אחת מעין שלש ועל כל שאר דברים בורה נפשות רבות ומסרו . פירוש מסרונו כמו לחם ומים שאי אפשר להקיים בלא הם

מלאכת שלמה

ברכתו כ"ל עכ"ל ז' : וכן אכל תאנים וענבים ורמונים . פי' וה"ה לזיתים
ותמרים ללא כי רובל לניקוט וליוזל . ואי גרסי' ענבים ברישא יניח דסדורא
דקרא קניט וחיל . אלא אפילו גרסי' תאנים ברישא כמו שהוא מברך אחריו
ספרים י"ל דלא זו אף זו קתני ולרבותא דר"ג . כלומר לא מנעיה תאנים
דמידי דזיין הוא למברך ג' ברכות אלא אפילו ענבים ללא זיין כ"כ כמו
תאנים נמי מברך ג' ברכות והדר קתני רעון ללא מנעיה ללא זיין אלא לברכה
מעכל והפ"ה ס"ל לר"ג דמברך עליו ג' ברכות ק"ל נע"ד . ובהכי נמי נראה
דמיתרש"א הא דלא קתני זיתים ותמרים דתמרים נמי דמו לתאנים דמיון זיין
ובזין ללא חתי תמרים לא חתי נמי זיתים . ומ"מ קשה ליתני אכל ה' משבעת
סמיים מברך אחריהם ג' ברכות או ליתני כל שהוא משבעת המינים מברך אחריו
ג' ברכות . ונל"ג דדוקא שזה יתורץ דקדוק א' שיש עוד לדקדק דאמאי
קתני אכל לטון דיעבד דה"ל למיתני האוכל תאנים וענבים ורמונים מברך
אחריהן ג' ברכות אלא אפשר דר"ג מודה לחכמים דלכתחלה אין ראוי לאכול
א' משאר ז' המינים שהן עץ אלא עם לחם מטעם שאמרו חכמים דלרץ הפסוק
הענין כמו שכתוב בסמוך ויחיד ורבים הלכה כרבים וראוי להחמיר בלכתחלה
אכל אכל כבוד דיעבד אכל א' מפירות שבו המינים יברך בהמ"ז שלימה ולזה
הקפיד ר"ג על ר"ע בבב"א בסרקין (דף ל"ח) שתתן לו רשות לברך על הכותנות
שהניחו לפניהם וקפן ויברך ברכה מעין שלש חלה קפידא משום שהיה דיעבד
ועוד שהיה בפניו : דברי ר"ג . דס"ל לר"ג דואכלת ושבעת כו' לטון ר"ע
ז' . אמר המלקט ורבנן ס"ל ארץ אשר לא במסכת הפסוק . כלומר כיון
שמאניט שהפסוק בין קרא לארץ חטה ושעורה ובין קרא דואכלת ושבעת וברכה

בגופו מחמת רוב הפירות ומפני שאינו יכול לאכול המליח לבדו אולם
מן הפת עמו . אכל המליח לבדו עיקר והפת טפלה לו : ה' מברך
אחריהן ג' ברכות . דכל שהוא משבעת המינים מברך אחריו שלש
ברכות דסבירא ליה לרבנן גמליאל דואכלת ושבעת וברכת לאו אלתם

בלבד קאי אלא אכל ז' המינים המוזכרים
לעיל בפירוש ובהאי קרא שלש ברכות
רמיו . וברכת זו ברכת הון . על הארץ
זו ברכת הארץ . הטובה זו טובה
ירושלים . וכן הוא אומר (דברים ג)
ההר הטוב הזה : והב"א ברכה אחת .
מעין שלש ברכות אם ענבים תאנים
רימונים זיתים ותמרים אכל מברך על
העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמדה טובה
וכו' וחותם על הארץ ועל הפירות .

ובארץ ישראל חותם על הארץ ועל פירותיה . וברכה זו עלמה
מברך על היין אלא שפותח בה על הגפן ועל פרי הגפן . ועל כל
דבר הנעשה מחמשת מיני דגן במקום על העץ ועל פרי העץ

אומר על המחיה ועל הארץ ועל המחיה :
ברכות דואכלת ושבעת אכל (מאן) [מאין] דלכל קאי . והלכה כחכמים שאין מברכין שלש ברכות אלא אחת מעין שלש ועל כל שאר דברים בורה נפשות רבות ומסרו . פירוש מסרונו כמו לחם ומים שאי אפשר להקיים בלא הם

מלאכת שלמה

אילו חזר לכל מ"ט בפסוק של ארץ חטה . אלא אחתה ושעורה ומתוך כך הזכיר
ואכלת ושבעת גבי האכל בה לחם ללמדנו שעל האהם בלבד חייב לברך ברכה
שלשה . ור"ג ס"ל דקרא דארץ אשר לא במסכתה תאכל בה לחם לא בא אלא
למשמי כוסם את החטה ולפיכך אמר לחם לאשמי' דדוקא בלחם או בדבר
שהוא מוון מברך ברכה שלשה אכל חטה את החטה אילו מברך עליו ברכה שלשה
אלא מעין שלש . והכריח ה"ר יונה ז"ל דברכת מעין ג' אינה אלא מדרבנן
ועוד הכריח דמור"ג דאמר דכוסם את החטה אילו מברך ברכה שלשה אלא
ברכת מעין שלש לרבנן דפליגי עליה נשמע דאילו מברך מעין ג' אלא בורה נפשה
רבות . ובכריתו תוס' ז"ל בפירוקן (דף ל"ח) דלר"ג דס"ל דממנים על ז' המינים
אי ס"ל דברכה טעונה טום היכא שאינו שותה בקביעות רק מלא לונמו מודה
ר"ג דמברך ברכה מעין ג' דל"ג וכו' וכו' וכו' הא אינה ליה לעיל בסמוך גבי כוסם את
החטה וגם במ"ש בסמוך גבי פת של אורז ודוחן . והתם בבב"א קתני ר"י משמו
של ר"ג כל שהוא מו' המינים ולא מין דגן או מין דגן ולא עשאו פת ר"ג אומר ג'
ברכות וחכ"א ברכה א' מעין ג' וכל שאינו לא מו' המינים ולא מין דגן כגון פת
אורז ודוחן רג"א ברכה א' מעין ג' וחכ"א ולא כלום אלא כנ"ל : ברבה אחת
מעין שלש . מתוך פי' הרמב"ם ז"ל משמע דל"ג מעין ג' ברכות ע"כ :
חכמים לברך אחר ז' המינים ברכה אחת לר"י לה ות בה מעין ג' ברכות ע"כ :
והוא מונו . פי' שקבע טעורתו עליו אכל כשלת קבע אשכחן בבב"א נגמ'
שאל ר"ע כותבות ויברך אחריהם ברכה מעין ג' . מחוס' ז"ל ורמזיה לעל
בסמוך . והתם בבב"א אינו גופיה התגלל לר"ג שהרשה לברך דעמאל דברך
ברכה

יבין

רעב ואינו חסך בפת . רק שלא יזיקת המליח : (לה) ובש"ס לא קתמר
הכא זה הכלל לאתווי מה . וי"ל דבעי לאתווי אפילו אכל עפל תחלה
מברך עליו ברכה עיקר דלון הטעימה הפסק (כ"א בא"ח ר"ב) . ואפ"ה
נקט ברישא מליח מדהכי אורחא [אב"י ע' גלות ל"ג] : (לו) ר"ל בהמ"ז .
דזברכת את ה' על כל ז' מינים שבפירשה דלעיל קאי : (לו) ר"ל על המחיה
על מיני קמח . ועל העץ ופרי עץ על שאר הפירות . דס"ל ארץ אשר
לא במסכתה תאכל לחם . הפסוק הענין . והלכה כחכמים .
[ס"ז] . ומעין שלש . להטור הוא ליה דאורייתא ולי"א מדרבנן . ונספק מינה בספק [כסוף סימן ר"ע] ועל כל פנים ברכה המזון פוטר
ברכה על הגפן . אפילו ששחה קודם טעורה . אכל אינו פוטר

תפארת ישראל

בועז
באורו מעמד סי' . לכ"ע שינוי מקום לר"ך לברך . עכ"ל"ס : והנה כוונה
דעתו הגדולה דרבינו לדעת הקודמין . כי כבר ג' כן רמב"א (סי' ר"ב סק"ב)
ולפעד"ל . דזה דוקא בשניה לבית אחר . דאילו ב' חדרים בבית א' . הכי אש
היה דעתו לאכל במקום השני א"ל לברך . וכדל"ס פ' ע"פ אות ה' ורמ"א
(קט"ח ס"א) . ואי בלא היה דעתו לאכל במקום ה' . מה הרווחת בזה הכי
גם לתו"ש ככה"ג מ"י :

תוספות אנשי שם

כשהיה לפניו בעת הכרסה על השידך או שהיה מחשב עליו בשעת שדך על השידך .
והר"י פי' דרך מלת דנקט במשנה אינו דבר כפירוש הספרות גיטוסר אלא הספרות עצמן
קרוים מלת דהייט שהוא מלחם הדבש ואוכלם כדקא ארבי קשואים . (ע"ז) .

השותה מים. מיוזבין יד: מ"ו ע"ש סמך ע"ש מ"ד ע"ש ע"ש: מיוזבין יד: מ"ו ע"ש סמך ע"ש מ"ד ע"ש ע"ש:

הלוּפּי גרסאות אחריו. ממשיג עליו. אומר נמשג מברך. ר"מ ג"מ ר' יהודה. רבות. ג"מ רבות ומסורג וליכ נמשג:

ועל כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי כלומר על כל מה שבועלם שגם אם לא נבראו יכולין הבריות להקיים ולא נבראו כי אם לתענוג ולתוספת טובה ומפני שיש בברכה זו ב' ענינות היא ברכה ארוכה ופותחת צבורך וחותמת צבורך כדליתא צירושלמי: שותמים בה צורך אהה ה' מי העולמים: השותה

מלאכת שלמה

דכה פ"ז זה וכתב בסוף דבריו אלא מסתברא דלא נשמע מד"ע לברכה שבסוף ולא כלום דלמא בין בתחלה בין בסוף אמאי הכי מברך כדליתא לעיל דברך צריך רהמנא מאריה דכא' פיהא מהני בין בתחלה בין בסוף ומאן ללא ידע מברכא מברך הכין בין בתחלה בין בסוף ע"כ: הפ"י שהביא ר"ע ז"ל על ברכת צ"ר הוא פ"י החום' ענהה ל"ח ע"ב ובהרא"ש דף פ"ג ע"א וכ"כ מפירש"י הכא ובסוף הספר והוא פ"י ראשון שהביא הטור בס"י ר"ז. וכל עוד שם ויש אומרים טראל נפשות רבות ומכרוק' על כל מה שברכת להחיות בהם נפש כל חי ע"כ. ופ"י צ"י כלומר ומלת ומכרוק' דבוק עם על כל מה שברכת כלומר צורך אהה ה' צ"ר. ומה שחבר לנפשות הוא מוטל על הדברים שברכת וכו' עכ"ל ז"ל:

ברכה משני ג' אי משום דיחיד ורבים הלכה כרבים: השותה מים לצמאו. למטווי המקויה אומלל אפילו מברכה ארוכה דאי דוקא מברכה ראשונה כדעת רב פלפלו גאון רב עמרם גאון ז"ל אמאי איצטרך למתנייה פשיטא הא אנוס הוא אלא דלוי הא אחא למטווי אפילו מברכה ארוכה הרא"ש ז"ל. וכ' גמור ח"ח סי' ר"ד ופ"י ר"י דוקא ששותה מים לרפואה אינו מברך עליהם לפי שאינו נהנה מן הנוס אבל שאר משקים נהנה בשתייתן ובעמנו הלך אס שותה אותם לרפוא' צריך לברך עליהם ע"כ וכ' ע"כ צ"י ע"כ החום' וה"ד יונה והרא"ש והמרדכי ז"ל ע"כ. וכן פ"י ג"כ ה"ר יהונתן ז"ל: בורא נפשות רבות. דס"ל לר"ס שאינו מברך עליהם לנפוק כלום ולפיכך היה אומר שמברך עליהם בתחלה צ"ל. רש"י ז"ל צ"ל דעירובין וכ"כ ג"כ חום' ז"ל וכ"כ ג"כ כה"ר ז"ל אבל כה"ר ז"ל בחדושו

יבין תפארת ישראל יבין

לכבוד להב המתברכה בנפך יותר מדאי [פשיזבין דף ג' ע"א] ולכן מברך צ"ל ומכרוק'. דגם על חסרון הזה שבנפך טרם נ"ך דהרי השמחה שיהיה להלאה בשמחה את עלמו בשמחה. כבר גדלה יותר ויותר משמחת הרעב בשמחה למלאות בטנו. ולפ"י היה צ"ל דמה"ט להך פ"י דר"ס דקאמר צ"ל היט ברכה שלמיה אבל ברכה שלאחרי' לר"ס פסור לגמרי מינה. דמולא זיין הו"ל כריח:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ו

מושגה א כל פרי שנולד באילן שנוצו אינה כלה ביוסף מברך עליו בפה"ע: על היין בין חי בין טבול או קנדישין. או אפילו על יין צמוקס מברך עליו בפה"ע. ואפילו חלה סמוכן ששהו לרפואה מברך בפה"ע: על פירות הארץ וירקת בפה"ע: על הפת מברך המוציא: כישנה ב בירך על פרי עץ בפה"ע. או שבירך על פרי הארמה בפה"ע והתכוון להוציא פרי עץ. יצא. וכן בבירך על הפת בפה"ע או בורא מיני מונות. אבל בבירך על פרי ארמה בפה"ע או על זה וזה בפי' לא יצא. אבל כל מה שבועלם שבירך עליו שהכל יצא: מושגה ג על דבר שאין גידולו מארץ אפילו על חומץ יין או על פירות שלא נגמרו בישולן ועל קליפות פירות דלא נשעי אינשי אדעתא למכליליהו מברך שהכל: מושגה ד סדר הקידוש בברכות. בפה"ע דחשיב בפה"ע דשעורין. בפה"ע דתמיים ענבים. האנה. רמון. וכדומה קודמין לשאר מיני פירות. וכולן קודמין לשהכל. בפה"ע. ובפה"ע חביב קודם: מושגה ה בפה"ע שקדם המוציא. אפילו בפה"ע דקידוש. פוסר יין שבתוך הסעודה ושקדם בהמ"ו: מעדנים שרגילים לאכול קודם נפ"י של סעודה. ברכתן פוסר גם למעדנים שלאחר צבר הסעודה קודם ברכת המזון. ברכת המוציא פוסר רק למעדנים שבאין תוך הסעודה שהסתה ולא לאותן שבאין אחר גמר הסעודה קודם בהמ"ו. אם בירך בפי' על מעדנים לא פוסר ברכת המוציא. אפילו א"צ נפ"י בנפך שאכל מת פירות מכות: מושגה ו לתחלה אין מוציא חבירו בברכת המוציא רק באכלו כולן על שולחן אחד. או באמרו מקדם ניול ויכול ברכתי פלו. ובידעבר גם בל"ו. אם רק חתכו להוציאם. ויצאין כולם בברכות: יין שבתוך המזון כל אחד מברך לעצמו מראין בית הבלעיה שלהן פני. ולאחר המזון כולן יוצאין בברכת א' שהתכוון להוציאן. וכ"כ ברכת כשמים שבבאין לפני המסובין לאחר בהמ"ו א' מברך לכולן. דאע"ג דברכת הנהנין שאין קובעין עליון. אין מוציא לאחר יד"ח. אפ"ה הנך אנב סעודה קאיתו. דקבעו עליה:

מושגה ז ברכת העיקר פוסר הספל. אפילו הספל הוא פת. ואפילו בשאכל הפת הספל קודם להעיקר מברך עליו שהכל בברכת העיקר: מושגה ח ברכה שלאחרי' על עונה או תבשיל מקמח מברך על המזיח. ועל שאר מיני פ' פירות מברך על העץ ועל פרי עץ. ועל היין על הגפן ועל פרי הגפן. והיא נקראת ברכת מעין שלש ויש נפך אם היא דאורייתא כבה"ס: בהמ"ו פוסר ברכה אחרונה של יין ששתה קודם הסעודה [אב"י] וכ"ש דבתוך הסעודה] ולא ברכת שאר מיני ג' [ר"ח] [אב"י כונת ע"ר וצ"ל דבא בירך על היין בהמ"ו. תחת מעין ג' יצא. משא"כ שאר מיני ג' כגון שאכל דייסא. ובירך תחת מעין ג' בהמ"ו לא יצא. ויש חולקין הייט סברת באר הגולה. דייסא נבי סיון ויין נפטר בהמ"ו. פיהא לכ"ע חמרים נפטרים בהמ"ו. דמיון ויני בברכות [דף י"ב א'] ויא"ח [סי' ר"ח ספר"ב]. וכן באכל מעין ג' כרייסא וכדומה קודם בהמ"ו. ג"כ נפטר בהמ"ו. לכ"ע. כפ"י [ס"ק ח"י] או ברכת מים שנ"ב [אב"י כונת ע"ר וצ"ל דבריו רפ"י שם [ובס"י קע"ד סק"ס. וסעות המראה מקום שבס"י ר"ח ס"ק ח"י] רפי שחיבי צ"ל אין בהמ"ו מוסרתו]:

ר עובדיה מברטנורה

ברכות שלישה שאכלו פרק ז תוספות יום טוב

א שלישה שאכלו. ס"ה. כ"י מ"י ס"ה סמכות ברכות. ג"כ סמך פ"י כו סוף ע"ש ע"ש: מ"י סמך ק"ב סוף פ"ה: אכל דבמאי. מ"י ע"ש ס"ה הלכה כ' כהנא ע"ש:

ראשון לציון מ"א [תרו"ש ד"ח] דבמאי פירש הר"ע סי' כלומר ולהכי מחליטין את העניים דמאי כו'. פירוש דמוק לומר דהרב מברטנורה יפרש הכא בברכות על מתי דהגן כפ"ג דמתי וס' השקלא דמלתא דהגן מחליטין את העניים דמאי לא פירש כלום. וכסוגיא דכא דמתי דמתי הא לא חזי ליה ומשני כיון דאי בני משקל לנכסיה והו עי ומתי ליה כהגן מחליטין את

פרק ז שלישה שאכלו. לזמן. להזמין יחד לברך בלשון רבים בברך שאלתו משלו: דבמאי. פירות עמי הארץ קרוי' דמאי כלומר דא מתי מעושרין הן או לא לפי שהם חסודים על המעשרות ואסרו חכמים לאכול משירותיהן עד שיעשר ואם אכל ולא עשר מברך עליו ולא הוי מנהה הבאה בעצירה

מלאכת שלמה

פרק ז א שלישה שאכלו. הכריח ה"ר יונה ז"ל דמייירי כשקבע עמנו יחיד מתחלה להמזיח ובה להשמיעט שכוין שהם ג' והסנו מתחלה לאכול בקביעותא

יבין תפארת ישראל יבין

ורק ברכת הון כולו יכוון לשמוע מהמברך [קפ"ג]: ב) פירות ע"ה דלרין לעשרן. וקמ"ל דאין בהמ"ו מיהה הבאה בעצירה. מדחזי לעני ומגו דכ"י

44 תוספות יום טוב ברכות שלשה שאכלו פרק ז ר' עובדיה מברסגודה

הדפוס - טור ש"ט ע"ט
מ"ט ע"ט פ"א : ר' עובדיה : ע"ט
ע"ט פ"א : ט"ב : מ"ט ע"ט
מ"ט ע"ט פ"א : ט"ב ע"ט ע"ט
מ"ט ע"ט פ"א :

תוספות חדשים
מ"א [בר"ב ד"ה] והבית
כ"י כעובדי כוכבים גמורים
כ"י ע"כ. וכתב הרמב"ם
פ"א מה"י עבדים וש"ע כ"ד
כ"י ש"י ש"דקוקים ובייחוסים
לדין ככוכבים קודם שגזרו
עליהם שהיו כעובדי כוכבים
וכ"כ עוד ס"ט ע"כ בסוף פ"ד
מהלכות שמיטה וכן נראה
מהרמב"ם מ"ט הש"ך כ"ד
כ"י ב' פ"ק כ"ד. ור"ב מזה
יש ללמוד לכל דמים שחכרו
גבי כוכבים יש נפקותא
לדין גזירות. אך הש"ך
עם ה"ח שהבית רבי נללא:
(מהרש"ם ד"ה)
[ת"י ד"ה] והבית
כ"י ור"ב כ"י לא קראו כ"י
ע"כ. ור"ב דש"ל שני
כוכבים המכרים לא קבלו
ההוא ח"כ ק"ח ה"טו"ס כ"ה ע"כ:
שכתב הרמב"ם ותוספתו כלן
כדבר זה :

ראשון לציון
הענין דמתי כ"י וכדעת
ה"ח"ט הכת הר"ב את
העיקר ואח"כ את הטעם הלא
אין לחיות טעם על
מאכלין (ענין דמתי) ולכן
הר"ב בפרושו דה"ב. ולכן
מהרש"ם הר"ב ר"טו
להתבאר דה"ב דמתי אכל
דמתי ודי"ע שכתב אכל
וה"ח יתבאר לומר כיון דאי
כ"י מסקינן נכסיה כ"י הלא
כ"י אכל ולא היה מסקינן
(ומהו למסר כ"י לא מטי)
וא"כ ע"כ אכילה בעבירה
היא לכן פירש הר"ב דגם
ע"כ אכל כ"י אכל ממתינן
ע"כ דלא אי אכילה בעבירה
משום דכ"י ע"כ אכל ממתינן
הן. ולא התירו חכמים
לשאר דמתי אלא לכתלה.
ומה"י טעם כ"י דמתי
מ"ד וכפ"ל דעת דמתי
לכתלה שפיר פירש הכ"י
דמתי לא בני מסקינן כ"י
כ"י דמתי לא הר"ב ד"ה דמתי
כ"י אכל ולא היה מסקינן
מסקינן כ"י היינו טעם
דלפניו לכתלה מ"י דמתי
ליה. ובג"כ דמתי ח"ת
הוא בשאר דוכתי בהכרח.
משני מ"י כ"י אכל דה"ב ע"כ
דה"ב לא מ"י בלכתלה.
וכ"י אכל ולא היה מסקינן
(ד"ה לא). אכל ע"כ הע"ט
דה"ב ש"ס אכל דמתי
שמומין עליו אינו אלא מתי
ש"ס ע"כ הא"ח מעש"י כן :

דמנו דאי בני מסקינן לנכסיה וחזי ליה. וכ"פ במשנה ד' פ"ק
דמתי וכן הוא בגמרא: ומעשר שני. כתב הר"ב שהבעלים מוסיפים
חומש. ע"י ב"מ' מעשר שני פ"ד משנה ג' ובפרק ה' דערבין ועיין
בפ"ק דתרומות משנה ה' דה"ס לא פ"ה הר"ב לענין חומש [וא"ן דברי
הר"ם וא"ע ג' דה"כ לה"כ ה"ן דברי
גמ' : ו"ל כמ"ס התוספות בפ"ג
דערבין דף לא דלא פשיט בפרק
הזהב מהמסנה לאין חומש מעכב
משום דליכא למדתי ולאוקמי כשה"ן
החומש ולא קמתי למעשר שני אלא
א"ב דקמתי מעשר ראשון] : והבית.
פ"ה הר"ב מן העובדי כוכבים שהביא
מלך אשור מכותא. כמו שנאמר (מ"ב יז) ויבא מלך אשור מבבל
ומכוחא ומשוא ומחמת וגו'. ונראה לי שלכך לא קראם בשם
בבלי שהזכיר ראשונה בכתוב. לפי ששם בבליים הואשלו לבני אומתיו
כמו שהראה במשנה ד' פ"ו רימא ופ"ה י"א למנות ולכך קראם בשם
אומה הנזכרת ראשונה אחר בבל. ומ"ס הר"ב והיו שומרים התורה
א"ע"ג והכתוב לוח (ש"ס) את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים.
כתב הרמב"ם לקמן בסוף פ"ח שבארך הימים למדו תורה וקבלה
על פשוטה. וכ"כ התוס' בפ"ק דכוכה דף ח : שבל. פ"ה הר"ב
דגן שלמה בעלין וכו'. דמן התורה אינו חייב אלא דומיא להיולא
השדה. הר"י : שלא נטלה תרומתו. פירש הר"ב שהקדים לוי
את הכהן בכרי לאחר שנתמדת פירשו בגמ' וכתב גבי לויס מכל
מעשרותיכם תרמו תרומה כל עד תרומה שבו תרמו. והכא אידגן
וחלה עליו רשות כהן. דכתב גבי ראשית דגן. ובעודו בשבילים
דלא אידגן לא חלה עליו רשות כהן. ופטור הלוי כלעיל [ועיין בפ'
ה' דפאה משנה ב' מ"ש בשם הר"ס בד"ה מעשר וכו']. וכ' הר"י
ז"ל דמ"ה הכא דחל עליו כבר חייב תרומה גדולה כשעדיין לא
נטלה א"ע"ג דתרומת מעשר נטלה קרי ל' לא נטלה תרומתו. ולעיל
דלא חל עליו חייבא בשנטלה תרומת מעשר קרי ל' נטלה תרומתו

מלאכת שלמה
חייבין לזמן וההכרח האחד הביא מדקמתי סיפא והטעם שאכל כות
מלטרף ואמאי אנטרין למתי שהטעם מלטרף אלא דלאי כל להשמיטעו
ש"ט"ס ששאר כ"י א"ס מלטרפין אלא בישיבת קבע השמש מלטרף דכמו שקבע
לאכול עמהם דיימין ליה ע"כ. ופ"ה הר"ם שירלי"ז ז"ל דמטוס דאחד מומן
לשנים ש"כרבו עמו קמתי לזמן ולא קמתי להדמן ע"כ. ובתלמוד הרב נללא
אשכנזי ז"ל מלתי מונה ברש"י ז"ל שלשה שאכלו והענין לאכול זה ע"ס
זה ולהמתינו לו עד שיאכל חייבין לזמן ולהמתינו א"ש לחבירו כלומר שכולן מוזמנין
ומכוונין לברכה אחת ולשון תלמוד הוא כן כדלמתי' במ"ס' שנת מומתינו עובד
כוכבים שנת ואין מומתינו עובד כוכבים ביו"ט כשחמאשכ"ס כ"כ לדבר אחר
קרי להו התלמוד וזמן שמזמנין א"י מה"ס חבירו לבהמ"ו ואומר לכולן נכדך וכו'
ע"כ. ומסיק לה רב אשי בגמ' מקרא דכתב ג'לו לה' אתי דמשמע א"י אומר
לשנים ור' אבוב מסיק לה מקרא דכתב כי ש"ס ה' אקרא היחיד אומר לשנים
גבו גדול לאלהיטו : ומע"ש והקדש שנפדו. כתב הר"ם שירלי"ז ז"ל התם
גמ' בבליה מסרש שנתן את הקדן ולא נתן את החומש וקמ"ל לאין החומש
מעכב ע"כ. ובני בבל אולי לסמטייה דמפרשי' ה"ס פלוגתא דפ' ה"כ לעולם

בעבירה דרוב עמי הארץ מעשרים הם : שנפלה תרומתו. ואף על
פי שלא נטלה ממנו תרומה גדולה כגון בן לוי שהקדים את הכהן
ולקח המעשר בשבילים קודם שנטל הכהן תרומה גדולה והכהן היה לו
ליטול תרומה גדולה תחלה אחד מהמשים דלמנא קרייה ראשית נמלא
תרומה גדולה של כהן בתוך המעשר
הזה אחד מחמשים שבו לבד מתרומת
מעשר שטל הלוי להפריש תרומה
ממעשרו ואשמעינן מה"י דהכא דפטור
הלוי מלהפריש ממנו תרומה גדולה
דכתב (במדבר יח) והרמוס ממנו
תרומת ה' מעשר מן המעשר. מעשר מן
המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה

ותרומת מעשר מן המעשר : ומעשר שני והקדש שנפדו. כגון
שנתן את הקדן ולא נתן את החומש שהבעלים מוסיפים חומש
וקמשמע לן תנא לאין חומש מעכב : והשמש שאכל כות.
דמאי דתימא כיון שהשמש אין לו קביעות אלא הולך ובה אין מומתינו
עליו קמ"ל וככל ה"י אשמעינן דלע"ג דמנו לאיסור אין כאן ברכה
בעבירה : והבית. מן העובדי כוכבים שהביא מלך אשור מכותא
ומשאר ארעות ויושב אחס בערי שומרון ונתגיירו מאמת האריות
שהיו לוכדים בהם כמפורש בספר מלכים (ב יז) והיו שומרים תורה
שכתב וכל מטה שהחזיקו בה מדקדקים בה יותר משראל לפיכך י"ו
מאמינים בהם בקצת המלות עד שבדקו אחריהם ומלאו להם דמות
יונה בראש הר גריזים שהיו עובדים אוחה ומלאו עשאו כעובדי
כוכבים גמורים לכל דבריהם הלכך האידנא אין מומתינו על הכות :
אבל שבל. דגן שלא נטלה ממנו תרומה ומעשרות קריי טבל ופירוש
טבל טב לא ואין קריי לומר טבל דאורייתא אלא אפילו טבל דרבנן
גון דגן שלמה בעלין [שאינו נקוב] שאינו טבל אלא מדרבנן אין
מומתינו עליו : ומעשר ראשון שלא נפלה תרומתו. לאו תרומת
מעשר

א"ע"ג דהתרומה גדולה לא נטלה ע"כ. ופירוש מלת מרוח בסוף
פ"ק

ישראל
פ"ו (א) ואילה"ק למה לא קמ"ל ה"ב דלעיל לגבי ברכה ראשונה. וה"ה
כ"ל מזה ר"ה לר"י (סק"ז) דמתי' באלב בשוגג מ"י. או
כ"ל דקמ"ל דלפ"י בהמ"ו שהוא דאורייתא. לא הו"ל מזה הב"ע. ופוסק הב'
האחרים יד"ח. א"כ דבאמת ברפ"ה ראשונה אלפסטר לתקן. הו"ל בוגע ב"ך
ואסור [ע"י פלוגתא דרמב"ם ורמב"ד שאבא ב"י (ס' ק"ז)]. ול"מ ה"כ
כ"ל דבאונס. ב"ן שאבא ב"י. או שנאנס ע"י חולי או רענן. כ"כ מברך
תחלה וסוף. דכ"ן דכ"ג לא אסרה ע' תורה והתירא כאכ"ל. וה"י נהנה
אריות. וכפ"ה ג' שמו התורה. מיהו ב"מ"ו חזרו לפורס. וכ"כ כל
(ח) ר"ל ח"ג שלו שכבר נתחייב בה. שהקדמו לוי לכהן ככ"י. וכ"ס בלא
ניטל

תפארת
דבני מסקינן נכסיה. וה"ה שרשאי לברך ברהמ"ו בעלמו. רק קמ"ל
רבותא דמלטרף. ויולא"ס טלס כשמברך אחד. אף ארוי שאכל מאכל
היתר (א) : (ג) ר"ל תרומה של המעשר. אבל לא יטול ממנו ח"ג.
דהקדים לוי ליטול המעשר בשבילים קודם שנתחייב ח"ג לכהן דאז פטור
מלינת לכהן ח"ג : דאלו בניטל גם ח"ג. תלין גמורים הן : (ד) ונתן
הקדן ולא החומש. דאינו מעכב : (ה) אף דלא קבע. דהולך ובה. וקיי"ל
דבאלב כות משום מאכל אפילו דלאו פת או אפילו שה' רביעיית אפילו
מיס מלטרף ולר"ב [ק"י] ב"מ אינו מלטרף : (ו) התחלה נתגיירו מיראת
עובר עבירות בפריה"א אינו מלטרף [מ"א ק"א סק"ז] : (ז) אפי' דרבנן :

תוספות ברכות שלשה שאכלו פרק ז יום טוב כד

צינונים

אחד מרובין מ"י ע"ס חמ"ט
שם ט"ז ע"ס כ"ד שלשה
שאכלו כ"מ ע"ס כ"ט
שם ט"ז ע"ס חמ"ט
קצ"ט ע"ס ח"א

לא נתנה אלא בחסדו כדאמר (ישעיה מ"ג) לנמון דקרו יגדיל תורה ויחליר כי חיה שורת הדין הטחנת להודיע דרכיו ומשפטיו לברואים והרי לא עשה כן לכל עובדי כוכבים שהם גם כן ברואיו ולפיכך תקנו בצרכת תורה שם זה שהוא מלת הרחמים: במקהלות. ור' עקיבא סבירא ליה בשבירים שבמני אמן שאמרו שירה על הס משפטי קרא. ור' יוסי הגלילי הוא ממקור נפקא. גמ': מה ר"ע מברטנורה

תוספות רע"ק
מחסיפא וישב הכרובים.
ובתשובה מ"ע סי' ו' כתב
שלא לגרום ברישא וישב
הכרובים אבל בשיפא יש
לגרום כן. והיינו מרקאטר
ת"ק א' עשרה וא' עשרה
רבו. משמע דריחצ עד
כאן שפסוק ויפול. והיינו
דרבנא אונא אומר וישב
הכרובים ולא השיב אומר
כן ב' רבוא דאפי' כי
דולא לחשוב וילוי. ובסיפא
פיר' בעשרה רבו. מש"ח
אמר וישב הכרובים:

שאלנו משל ובסו' חייט: רבי
ישמעאל אומר ברב את ה'
המבורך. והלכה כר' ישמעאל:
ך אינן רשאים לחלק. מכיון שחלה
עליהם
ברכו את ה' המבורך (א): ך שלשה שאכלו כאחד (ב) אינן רשאים לחלק (ג)
ח"ג. אמר ר"ע. נ"מ ר"ע אומר. כאחד נענ"ג כאחד. וכן

תום אנשי שם
דכחם שאני מוכיר את השם
ומחא דמשמע שמכר לנפ"ג
אכל הכה דבש"ח קא'
ללחיט לילח למעטי כלל.
כדמשי ס"מ אף דלמי
שכחם ללחמיט ולו לא כל
הכח. והסוד' לא חבט
אלא מלתא בעלמא דלפי
דקדוק לשון א"ל בלוג' על
ש"ח מניט כן. וקל על
החייט ש"ח אפי' דמי.
ועוד שברוא ויבא דברי
מין דלא כ' כ' קעמא על
דכ"י ה"מ"ס א"ל מדידת
ובכ"י מימי דבי ה"מ"ס
ואין עיכב ה"מ"ס הדברים.
וכמ"ל לרמ"ז שכתב ח"ל
הענין הוא שבבבכה שיבא
מלת את כמ"ל ברב את ה'
ולפעמים תפכה כמלת האת
כי די להמיר הש"ח הפעול
בגון ע"ס י"ך. וה"ס דל"א
בכ"י למי וכו' כי לא חסון
אות הלמד' אל' כרכה
ובחמיטו נכ"ך שאלנו ה"ל
כאומר את שאלנו ע"כ.
ומדכ"י למיט דמ"ש כ"מ
דל"ל למי שאלנו כ' משום
דמשמע דמרבין כ' חייט
עיקר חבית מי הוסיפת אכל
הלמד' דלמי בל' זה לא חסון
כלל משמע שבין כדאמרין.
(ע"ל) ך ת"מ ד"ה שלשה
כו' ולא אקריטו כ' כיון שהו'
ד' בכל הבורא והוצרכו אלו
לאה ויבא כד' וזמן בכל
חבורה. א"ל אמן עליהו
אלו עמה לזמן כגון דקד
לה ועט ועבשו כ' ב"מ
לכ"ך לא חסון דפכה זימון
ממיא. כן פירש' ופי'
ל' דמיא דמכין שבלו ע"ג
מבורות של ג' בר' ל' א"ל
שהו' ג' וזלמ. והסוד' כ'
א"ל אי חמיטו כגון ששכ"ק
אי' לשני עד הון וכו' ע"כ
ורכ"י החייט ק"מ ס"א
מ"ל. (ע"ל).

מלאכת שלמה
כי המזון הדין עותן לכלל את ברואיו ס' ע"ג. וקרא דכתיב עותן לחם לכל
בשר כי לעולם חסדו היו מיוצחה. ועוד הקשה עליו שהם ס' א"ל ארחת
נר"ו מקרא דכתיב וברכת את ה' אלהיך ולא כתיב וברכת את אלהיך ועוד
קשה כמ"ש והרי לא עשה כן לכל גוי כו' דלכרבה הם הם שלא ר'ו לקבל
התורה וכדדרשו ו"ל אקרא דכתיב חרח משעיר לנו הופיע מאר פארין אלא
שמאחר שלא ר'ו לקבלה שחלה כתיב זהו לא עשה כן לכל גוי וכדדרשו
ר"ל. ולע"ל נראה לומר דגבי ברכת המזון וכן חקנו לומר בשם אלהות כלומר
א"ע ששאלנו ח"ו לא שנטנו ובעטנו אלא אלהות ומורא שכינתו על ראשיתו
אכל גבי נס"ת מסתמא בנורא הוא קורא ואם כן אף על פי שאמר בשם
ההויה לא נפיק מיניה חורבא. ועוד שראוי להזכיר שם רחמים כלומר אפילו
אם ח"ו נחטא לפניו לעבור על מה שאנו מוציאים מפינו ממה שאנו קוראים
בנורתו אפי"ה ה' הפסוד יכפר בעד כלנע"ד. וזירושל' קרי ר"י לר"ע חכמים:
המבורך. דהשתא מכיון שהוא אומר המבורך אף הוא אינו מוציא עמו מן
הכלל. ונהגו עלנא כר' ישמעאל א"ע"ג דהלכה כר"ע דר"ע מודה לר"י דכי
אמר המבורך ספי עדיף אלא שאין נר"י: ך אינן רשאים לחלק. גמ'
פר"ך מ"י קמ"ל תנינא חדא ויננא וכו' (כמ"ס בתו"ס) גם בירושלמי בר"ס
פרקין פיר' ומשי ע"ג והוצא צ"ב. סי' ק"ל. ו"ל תום ו"ל בר"פ הכה
את אמר אין רשאין לחלק דמשמע גם אמרו אכילתם יחד אינן רשאין לחלק
אכל

תפארת ישראל יבין

והוא אומר נרסו. אלא לפיגני בנורא הכרבה ענמה מ"ז ואיך. א"כ ספיר
ש"י הא' כללל. דלחד עשרה וחד עשרה רבוא. גם לר"י' לכל הפחות
לענין מלת נכ"ך או נרסו העומדת בראש הכרבה. ואף דבאמת הוא דברי
רע"ק דלדידיה שוים כל המניינים מ"ז ואיך לגמרי. הן לענין הפתיחה שלהם
במלת נכ"ך ונרסו. הן לענין תואר הכרבה ענמה. וכדמסקי בגמרא. מ"מ
בא"ת. דהיינו לענין שווי הפתיחה. מודה גם ר"י' צ"ב: (א) אבי"ו ובספרי
ע"י האכילה התומרות. תדמה בענמה לפי גודל או מיטוס מנין אכ"ה כאומה
חדשה ישראלית מקודשת לה' ועבודתו. העומתה ועולה מעט מעט למעלה כיוצא וכדכ"ר מ"רן אדמת הסנע ומנין יבלי מי מווסת". מדרגה אחר מדרגה:
(א) צ"ב אומר נכ"ך. דבחבורה של ג' יש ככר ק"ת פרוסו. והיא מדרגת העם הישראלי בעת צמיחתו הרהטונית. ימי אבות. וכמ"ל ואר"ה אל אברהם ואל
יחזק ואל יעקב וכו' ואם הם ג' חוץ ממנו יאמר נכ"ך להורות לא לבד על קבלת ההשפעה הרוחנית. אלא ג"כ על הכה להשפיע ממנו לזולתו וללמד תועים
בינה. (ב) למעלה ממנו המדרגה ששבו היחידים להיות קבל ועדה נושאת כתר האמונה הקדושה הזאת על ראשה ואומרת בשם מלא "אלהינו". (ג)
למעלה מזה המדרגה שמוספים ואומרים ה' (וכמ"ל ושמי' ה' לא נודעתי להם) שהיא המדרגה שעל" געשו נקיס ונפלאות לישראל למעלה מדרך הענב [דללהים
צ"ב] הענב. מש"ח ה' שמורה על התגברותו למעלה מדרך הסנע ע"י ר"י ורמב"ן בואר"ה. וכזרי מ"ס א"ב]. (ד) למעלה עוד מזה המדרגה. שעליה
עומד העם הישראלי כעננה ענמה הקאר' בקול גדול ע"פ חוצת העולם. ומיחסת לא לבד את ענמותה אחר אלהים. אלא גם אלהים אחר ענמותה
ואומרת "אלהי ישראל". (ה) עוד למעלה מזה המדרגה האחרונה שאין עליה יתד. שעליה יעמוד העם הישראלי בנחירת הימים ככהן ומשיח ה' ומלמד
אומרים "אלהי ישראל". שהקב"ה אז כשר נבא העומד בראש חילות הדרי מעלה ודרי מסה. שכולם מכירים אותו ומאמינים בו ומכניעים עצמם
חתה בשם מישור מלכותו וממשלתו וכמ"ל ברמז על התכלית הזה. ה' מלך ירבו עמים יושב כרובים חנוט ארץ. ובין תנין ש"ו"ד הוא זיור אחדות המספרי. אשר
בו האחדות מרפק כליוד דק על הפס"י [אין אר' טעמ' שע"ס. ד"א חיינוטענגער איבער שווענגענדעם איינטייטאטעלעך] ומאה הוא זיור אחדות מתמזג. שבו
מתמזג"י הפרש"י זה ע"ס זה. א"ל הוא זיור אחדות אלהי (דיומו של הקב"ה אף שנים ואל"ף הוא ג"כ ראש א"ב) שבו שבו הכרי אחר שעבר מדרגת האחדות
המספרי והאחדות ההתמזגות. א"ל אחדות אמתי. ורבוא הוא זיור כללות העולם בגודלו וכמוותו בחוכו עד שאין למעלה ממנו. כמו שצ"ב כללות העולם
(אזינווערוס) וזמן מכללות העולם. והוא שבי"א ר"ה מקרא דבמקלות וכו'. כלו אפילו במקלות שכתב עומד האם הישראלי בנרבו ונדל כמותר.
אפי"כ ודמה ענו למחא הטומח ממקורו. מדרגה אחר מדרגה. וכפי גודל הקיצוץ ומספרו כן הוא נמשל להעם הישראלי בימי בחרותו כשעלה מן מקורו
בראשון בימי נשוריו מדרגה אחר מדרגה (וימבולט"ה יס"ת אר"ש דארטעטעלונג דעם יודענטהומם אין יויער געטעט"ה יאט"ה יאט"ה עטוויקעלונג). וס"כ
אמר מקהלות נרבו. לרמז ד"ס הבדל בין המספרים של מקהלות. לכל מספר יתד גדול. מתאר מדרגה יתד גדולה. ומש"ה ג"כ הקדים שם אלהים לשם
יודו. דכן הוא סדר התעלות של המדרגות. מיסא סבר ר' יוס' דדוקא גבי אכילה שגודל דס וכה חושב באדם וכתיוק שגודל דמי. שייך לדמיון זה
לפאר במספר הרבוי של החבורה לניחות העם הישראלי ממקורו מדרגה אחר מדרגה. אכל צביה"ל מודה לר' עקיבא דלחד מרובין וחד מעשין
אומר נכ"ך את ה'. דמה דהוי ה'. ואחר שעלה העם הישראלי אל מדרגת יודו צריכה לחאר כל שופם הברכות של מדרגת העליונה הזאת ודוק':

י"ב

תוספות יום טוב ברכות שלשה שאכלו פרק ז' ר' עובדיה מברסגורה

היה חבורות. מ"ה טס
ג"ה טס טס טס טס טס טס
ס"ה טס טס טס טס טס טס

תוס' אנשוי שם

ר' וכן ארבעה. מ"ה טס
א"כ דלח' ה"ג מספידין
המון ו' א"כ דננקל ימלא
א' להצטרף. ופשה עד עשה
א"כ דמזבין בברכות
דנהיחם יחד חין טס כ"ח
כ"כ טס. (רמ"ז): ע"ד
שיהו עשרים וזכורה ה"ה
שיהו מיוצר. וזכורה דק"ל
דאם פ"ז משקלא כהההה"ל
לחול כ"ז וז"ל אכרין לחל
ואח"כ נ"ה ע"ד ה' לא ימלא
כ"ז דמשיקא ה"ו אכרין
כ"ז חוקטעו יחד וז"ל דהו
כ"ה לא מ"ז לחל קמ"ל כ"ז
דשהה מיהא טס כ"י ט"ד.
ומיהו כ"ג ט"ג כ"י שיחיו
אלא עד כ"י אלב כה"ק
ורא"ש אחיה (ט"ז):

זימנא בריש פרקין שלשה שאכלו וכו'. הא קמ"ל שלשה שיצבו
לאכול כאחת אע"פ שלא אכלו. אי נמי שכל אחד לכל מככרו אי
נמי שלשה שצבו מג' חבורות של ג' ג' ולא חקדימו הגך ואומניו
עליהו בדוכתייהו: ששה נחלקים. דהא דמי בשלשה והוא אומר
ברכו. לאו משום דעדיפא מלבדך.

אלא רשאי גם כן לומר ברכו. עד עשרה ועשרה אינן נחלקין עד שיהיו
כדמסקין בגמרא אליבא הא דשמואל
שכתבתי לעיל:

בבית אחד (ה) בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו דרי אלו מצטרפים לזמון (ט)
ואם לאו אלו מומנין לעצמן ואלו מומנין לעצמן (י) אין מברכין על היין עד
שיתן לתוכו מים (כ) דברי רבי אליעזר. והבאים אומרים מברכין (ס):

ח"ג. שיהיו עשרים. נכ"ל ג' ח"ג שיהיו:

אישתי למעלותא ולא זו מברכתו הראשונה ומברכין עליו בורא פרי האץ כעגבים:

מלאכת שלמה

אכל האחד רשאי לגמור סעודתו ולכרך קודם תצירו והכא אח אמר חייבין לזמן
משמע דחובת זימון עליהם ואין רשאין לגמור סעודתם זה בלא זה ומשני שמואל
כלן בתחלה כלן בסוף איזהו בתחלה ואיזהו בסוף פליגי בה תרי אמוראי חד
אמר כתבו דעתא לאכול זהו בתחלה אכלו כוית זהו בסוף וחד אמר אכלו כוית
זהו בתחלה גמרו אכילתן זהו בסוף וה"פ נחמו דעתא לאכול כלומר שהחלינו
מתחלה לאכול ביחד זהו בתחלה או ודאי חובת זימון עליהם אכלו כוית זה
בסוף כלומר אם האחד התחיל קודם תצירו כוית או ודאי אם גמרו סעודתם
יחד חייבין לזמן אכל רשאין לגמור זה בלא זה ולכרך ע"כ ועי' בה"ר יונה
ז"ל: ששה נחלקים. ומיהו כ"ל דמרי' רשאין ליתלק עדיף ספי לזמן
משום דברוב עם הדרת מלך כ"כ כ"כ לבוש תכלת סו' ק"ל: ד' שתי
חבורות וכו'. גמרא תני אם יש שמש ביניהם שמש מלרפן לזימון וכהבו תוס'
ז"ל וה"פ בשני נחים וטני כ"ל עומדין ומשמטין מו' לזו מלרפן והכי איתא
בירושל' ובלבד שימשעו בהמ"ל מפי המבדך והאי דנקט במתמי' ביה ח' משום
חידוש דם פא דאפילו נבית ח' אם לאו אין מומנין וכן נבית חתנים כשאוכלים

עד שימנעו תחלה ותכיל
ונכרך עליו כשהוא חי וחלי'
ומוגו כמ"ס. והבנייהא
שמחיא בגמ' דפליגי לענין
נכרת היין כדפי' ה"ב
פלוגה אחת ה"ה. גס י"ל
דאם נהא תליא דר"א ס"ל
שאל יסבא למנוגו ויכרך
גה"ה וזכרתי סנהי דאף
אם ישמח ויכרך כה"ה ט"ד.
(נחמ'). ולפי' הא דקאמר
גמ' דכוסם של כרכה מוהו
היינו כוסם של קידוש:

יבין תפארת ישראל בועז

ומנה להדר אחר ג' וי: (בד) אם ירלו. מיהו טפי עדיף ביחד (עריט'
ק"ג סק"ג): (בה) ה"ה בב' נחים (ק"ה) רק נקט בית אחד לרבותא בשאין
רוחין זה את זה וחבורות נמי נקט לרבותא דאע"ג דיש ג' בכל חבורה
וכל אחת חייבת בזמון אפי' ברוחין זה את זה נפטרו הגך בברכה שיבדך
אחד בחבורה השנייה וכל שאין על שולחן ח'. אמ"ל רק בנכסו ע"ד
להצטרף וכ"ש שאכלו בב' נחים (ר"ה וס'): (כו) וה"ה דשמש מלרפן
במשמם לב' החבורות: (כו) קשה דמדויקא דרש"א שמעינן לה. וכו' דהול'ל
כלישה דרש"א. והאם לאו אמ"ל. וי"ל דרש"א לרבותא בליבא ג' כהדרי
זולה לרפן. אפי' מלטרפי. וסיפא אפילו בג' ג'. דחויב לכל חבורה.
אפי' אין אחד מעליא טלן יד"ח בברכתו. כ"כ ע"ר אלמ"ו הגאון
זקוק"ל: (כח) אפילו ברכה ראשונה ר"ל כה"ה ס"ל לר"א דלא יבדך.
וכ"ש בהמ"ל דבעינן גבה מנהו מהמובחר (ומה"ט נקט להך דינא הכא
בסוף דיני בהמ"ל. ור"ה וכו' גנע יין חי משכר תמרים. דמותר אפי'
לקדש עליו [כפסחים ק"ג א']. י"ל דגרע וגרע דמבדך עליו כה"ה שאלו
נאות לטס (ק): (כט) ר"ל יש ברכה שמברכין עליו אף שלא ערבו במים
והיינו כה"ה (ק). אבל בבהמ"ל מוהו רבנן דאין מברכין עליו עד שימנעו
במים שיחיה מובחר לשהייה ויקיים מנהו מהמובחר [ומה שהקשו בתוס'
הרי אדרבה אמרי' לקטן שיבדך בהמ"ל על יין חי ורק כשיגיע לברכה
הארץ ימנעו. כ"ל דהא דקאמר הכא שלא יבדך עליו. היינו מברכה
הארץ ולהלן]: [אב"י פ' ע"ר היינו כפי' תוס' והרי"ף. דהא דלמרה
גמ' ובברכה הארץ. היינו שבברכה הארץ מוהו להודיע שבה ח'.
וכמ"ס לעיל. אבל רבעת"ס נראה לולא דברי קדשו של ע"ר אלמ"ו
זקוק"ל הכ"מ. דאחזו כפרש"י שם דבברכה הארץ מוסיף עליה. ולכן
חירט ג"כ כחירון רש"י סס ד"ה חי. מלבד זה היו יכולים עוד לתרן
כפי' ר"ת דחי א"ט חי ממש. אלא מוהו קתא ובברכה הארץ מוהו
כדלוי'. מיהו ייעוט שלט א"ל למוהו במים דאנים חוקים כל ק'
[וא"מ ספ"ג ופ"ב]:

עליהם חובת זימון: וכן ארבעה וכן חמשה. אין השלשה מוזמנין
לעצמן והיחיד יחלק מהן דליתו נמי אקבע בחובת זמון: ששה
נחלקים. כדי זמון לכלן וכדי זמון לכלן עד עשרה אכלו י' אין
נחלקים לתחייבו להו בזמון שיש בו הזכרת השם עד שיהיו עשרים
ואז יחלקו לשתי חבורות אם ירלו:

וכן ארבעה וכן חמשה. ששה נחלקין (ה)
עד עשרה ועשרה אינן נחלקין עד שיהיו
עשרים (ו): ה' שתי חבורות שהיו אוכלות

בבית אחד (ה) בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו דרי אלו מצטרפים לזמון (ט)
ואם לאו אלו מומנין לעצמן ואלו מומנין לעצמן (י) אין מברכין על היין עד
שיתן לתוכו מים (כ) דברי רבי אליעזר. והבאים אומרים מברכין (ס):

ח"ג. שיהיו עשרים. נכ"ל ג' ח"ג שיהיו:

אישתי למעלותא ולא זו מברכתו הראשונה ומברכין עליו בורא פרי האץ כעגבים:

מלאכת שלמה

בחושה בשני נחים וטני כ"ל משמטין מו' לזו מצטרפין ובלבד שימשעו בהמ"ל
מפי המבדך עכ"ל ז"ל וגם בתשובת הרשב"א ז"ל ס"י כ"ז חזב ולא חיימא דוקא
בבית ממש דבית ח' היינו בירא ח' וכמו שאמרו דקרו לבית בירא הזכרת ביה
וכן מבית לבית האמור בפסחים ע"כ בקיטור: עד שיתן לתוכו מים כו'.
פ"י הר"ם שירילי"ו ז"ל לדעתו דר"ל עמנו כשהוא חי לא תשיב פנימה דלאו
יין מקרי ולרבנן תשיב פנימה. ע"כ: והכ"א מברכין. ומודים חכמים לר"א
בכוס של בהמ"ל שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים דנשיק מנהו מן
המובחר ואיתא בחו"ס פרק האוכר פירות דף ז"ל והתם אשתמיסיה לרשב"ס
ז"ל ה"ו ומודים חכמים לר"א איכא ח"אמר. ובבנייהא פליגי נמי דר"א אומר
נוטלין לידים מן היין בזמן שהוא חי דהוי כמי פירות דשם מים עלו
וחכמים אומרים אפילו כשהוא חי אין נוטלין ממנו לידים. ובש"ס כ"י שני
גרסא אחרת בשם ה"ג איפכא דלרבי אליעזר כשהוא מוהו נוטלין ממנו לידים
וחכמים אומרים אפילו כשהוא מוהו אין נוטלין ממנו לידים אע"ג דרובו מים
משום הפסד אוכלין:

עד שימנעו תחלה ותכיל
ונכרך עליו כשהוא חי וחלי'
ומוגו כמ"ס. והבנייהא
שמחיא בגמ' דפליגי לענין
נכרת היין כדפי' ה"ב
פלוגה אחת ה"ה. גס י"ל
דאם נהא תליא דר"א ס"ל
שאל יסבא למנוגו ויכרך
גה"ה וזכרתי סנהי דאף
אם ישמח ויכרך כה"ה ט"ד.
(נחמ'). ולפי' הא דקאמר
גמ' דכוסם של כרכה מוהו
היינו כוסם של קידוש:

יבין תפארת ישראל בועז

ומנה להדר אחר ג' וי: (בד) אם ירלו. מיהו טפי עדיף ביחד (עריט'
ק"ג סק"ג): (בה) ה"ה בב' נחים (ק"ה) רק נקט בית אחד לרבותא בשאין
רוחין זה את זה וחבורות נמי נקט לרבותא דאע"ג דיש ג' בכל חבורה
וכל אחת חייבת בזמון אפי' ברוחין זה את זה נפטרו הגך בברכה שיבדך
אחד בחבורה השנייה וכל שאין על שולחן ח'. אמ"ל רק בנכסו ע"ד
להצטרף וכ"ש שאכלו בב' נחים (ר"ה וס'): (כו) וה"ה דשמש מלרפן
במשמם לב' החבורות: (כו) קשה דמדויקא דרש"א שמעינן לה. וכו' דהול'ל
כלישה דרש"א. והאם לאו אמ"ל. וי"ל דרש"א לרבותא בליבא ג' כהדרי
זולה לרפן. אפי' מלטרפי. וסיפא אפילו בג' ג'. דחויב לכל חבורה.
אפי' אין אחד מעליא טלן יד"ח בברכתו. כ"כ ע"ר אלמ"ו הגאון
זקוק"ל: (כח) אפילו ברכה ראשונה ר"ל כה"ה ס"ל לר"א דלא יבדך.
וכ"ש בהמ"ל דבעינן גבה מנהו מהמובחר (ומה"ט נקט להך דינא הכא
בסוף דיני בהמ"ל. ור"ה וכו' גנע יין חי משכר תמרים. דמותר אפי'
לקדש עליו [כפסחים ק"ג א']. י"ל דגרע וגרע דמבדך עליו כה"ה שאלו
נאות לטס (ק): (כט) ר"ל יש ברכה שמברכין עליו אף שלא ערבו במים
והיינו כה"ה (ק). אבל בבהמ"ל מוהו רבנן דאין מברכין עליו עד שימנעו
במים שיחיה מובחר לשהייה ויקיים מנהו מהמובחר [ומה שהקשו בתוס'
הרי אדרבה אמרי' לקטן שיבדך בהמ"ל על יין חי ורק כשיגיע לברכה
הארץ ימנעו. כ"ל דהא דקאמר הכא שלא יבדך עליו. היינו מברכה
הארץ ולהלן]: [אב"י פ' ע"ר היינו כפי' תוס' והרי"ף. דהא דלמרה
גמ' ובברכה הארץ. היינו שבברכה הארץ מוהו להודיע שבה ח'.
וכמ"ס לעיל. אבל רבעת"ס נראה לולא דברי קדשו של ע"ר אלמ"ו
זקוק"ל הכ"מ. דאחזו כפרש"י שם דבברכה הארץ מוסיף עליה. ולכן
חירט ג"כ כחירון רש"י סס ד"ה חי. מלבד זה היו יכולים עוד לתרן
כפי' ר"ת דחי א"ט חי ממש. אלא מוהו קתא ובברכה הארץ מוהו
כדלוי'. מיהו ייעוט שלט א"ל למוהו במים דאנים חוקים כל ק'
[וא"מ ספ"ג ופ"ב]: